

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ЕТИМОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ
ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ»**

Виконала:
студентка 2 курсу AngS1-M19z групи
спеціальності 014 Середня освіта
Мова і література (англійська)
Лупійчук Б.В.

Керівник:
Петрова Т.М.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри англійської мови

Рецензент:
Калинюк Т. В.,
кандидат педагогічних наук
доцент кафедри німецької мови

Кам'янець-Подільський – 2021 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ЮРИДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК СПЕЦИФІЧНА ЛЕКСИЧНА СИСТЕМА	6
1.1 Визначення юридичного терміну в сучасних дослідженнях.....	6
1.2 Історичний розвиток юриспруденції в Англії	21
Висновки до розділу 1.....	37
РОЗДІЛ II. ЕТИМОЛОГІЧНІ ДЖЕРЕЛА ПОПОВНЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	38
2.1 Латинські запозичення	38
2.2 Французькі запозичення.....	54
2.3 Власномовна лексика	68
Висновки до розділу 2.....	70
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку правової держави однією з найважливіших проблем, постає проблема вивчення юридичної термінології, її правильне використання професійними юристами, а також проблема умов її раціонального використання.

Специфіка кожної конкретної наукової дисципліни знаходить своє відображення в терміносистемі. Термінологія становить основу мови професійної комунікації. При розгляді англійської юридичної термінології необхідно вивчати питання функціонування термінів у правовій системі.

Термін – це високоінформативна лексична одиниця конкретної системи понять відповідної науки, що вступає в системні відносини з іншими одиницями і утворює в комплексі з ними безліч замкнутих систем, в яких виявляються особливості її функціонування. Будь-яка термінологічна система, в тому числі, юридична володіє загальними і приватними особливостями свого мовного пристрою. Це виражається в тому, що наукові, галузеві, професійні та інші спеціальні поняття тієї чи іншої спеціальної галузі знань етносу і діяльності людини, якої б понятійно-змістовної складності вони не були, отримують свою мовну об'єктивізацію і мовну репрезентацію через певні категорії мови, зокрема, номінативні, лексичні та фразеологічні засоби і способи номінації, тобто в формі слова і стійких словосполучень, мовну деривацію, або через слово і словосполучення, через такі поняття, як лексичне, фразеологічне значення, запозичення та калькування.

Актуальність даної теми полягає у тому, що юридична термінологія є однією з найбільш значущих галузевих терміносистем. Слід зауважити, що термінологія права широко використовується не тільки в професійному середовищі, але і в інших сферах мовної комунікації.

Питання формування та збагачення термінології притаманні в тій чи іншій мірі будь-якій області науки і практики. Дані процеси характерні і для юридичної сфери життєдіяльності суспільства, оскільки фіксація правничих

документів у письмовій формі на рівні законодавчих документів вимагає надзвичайно ретельного і точного використання мовних одиниць, що зумовлює відповідну увагу до термінологічної лексики, зокрема.

Мета роботи полягає в комплексному висвітленні питань історичного формування термінологічної лексики юриспруденції з точки зору етимологічного складу лексичних одиниць, що її наповнюють.

Для досягнення цієї мети були поставлені такі **завдання**:

- систематизувати підходи до визначення поняття «юридична термінологія»;
- проаналізувати історичні умови становлення англійського права;
- з'ясувати етимологічні джерела надходження лексичних одиниць, що утворили термінологічний апарат юриспруденції.

Об'єктом дослідження є англійська юридична термінологія.

Предмет дослідження становлять етимологічне походження юридичних термінів англійської мови.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань були використані методи етимологічного, словотворчого, семантичного аналізу, а також елементи кількісного аналізу.

Наукова новизна результатів роботи полягає у систематизації історичних періодів становлення юридичної термінології англійської мови, а також у визначенні етимологічних джерел наповнюваності цієї лексичної системи у невід'ємному зв'язку з розвитком права на Британських островах.

Теоретичне значення полягає у певному внеску в лексикологію англійської мови, зокрема, в розділ галузевого термінознавства. Крім того, проведене дослідження деталізує етимологічні засади дослідження правничої терміносистеми в міждисциплінарному розрізі.

Практичне значення полягає у можливості використання основних результатів дослідження в курсі лексикології, лінгвокраїнознавства, а також в практичній діяльності юридичних суб'єктів діяльності.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів з висновками до кожного з них, висновків та списку використаної літератури.

ВИСНОВКИ

Отже, дослідивши та проаналізувавши літературу по темі, можна дійти висновків, що юридичним терміном є мовна одиниця на позначення фахового поняття галузі юриспруденції, а юридична термінологія являє собою сукупність подібних термінів. Ключовою ознакою юридичної термінології є її системність, що визначається відповідною характеристикою фахових понять самої юриспруденції як науки.

Даному терміну у сучасних дослідженнях надано багато визначень, але усі вони зводяться до необхідності уніфікації кожного терміну з метою його унікальності, точності та передачі необхідної інформації при його застосуванні.

Англомовна юридична термінологія має різне етимологічне походження. Вона представлена не тільки суто англійськими, але й латинськими, французькими, грецькими, німецькими термінами, які надходили до неї в різні часи та під впливом різних факторів. Основними серед вказаних груп одиниць є англомовні, латиномовні та франкомовні терміни. Розмаїття етимологічного походження англомовної юридичної термінології зумовлене особливостями розвитку самої англійської мови та її взаємодії з іншими мовами, а також історичним подіями, що відбувалися на території Британських островів, вплинувши на розвиток її судочинної справи та юридичної термінології.

Основними екстралінгвальними факторами, що вплинули на формування Британського права та розвиток його термінології, є вплив Римського права, християнізація, Нормандське завоювання Британії. Лінгвальними факторами розвитку вказаного шару англомовної термінології є взаємодія англійської мови з іншими мовами, необхідність позначати поняття, що виникали у вказаній галузі. Англійська мова використовувалася в судочинстві країни, починаючи з XV століття та стала його єдиною мовою лише в XVIII столітті. До вказаного періоду в ньому застосовувалися переважно латинська та французька мова.

Англійська правова термінологія має багатовікову історію формування й розвитку. Джерелом поповнення юридичної термінології стала латинська мова, яка свого часу була домінуючою в Європі. На юридичний словник англійської мови вплинуло також нормандське завоювання, результатом якого стало виникнення термінів давньофранцузького походження.

До складу англійської юридичної термінології входять також виключно власномовні вислови – етнокультурні терміни-реалії.

З огляду на лінгвістичні та екстралінгвістичні фактори, які вплинули на формування англомовної юридичної терміносистеми, можна зробити висновок, що англомовна юридична терміносистема є складним, певним чином структурованим утворенням, а не простою сукупністю слів і словосполучень, номінують поняття, пов'язані з цією специфічною сферою людської діяльності.

Структура англомовної правової терміносистеми і склад входять до неї термінів обумовлений також і територіальними чинниками, зокрема вона включає в себе терміни, що мають скандинавське, латинське, французьке і споконвічно англійське походження. Інтерпретація терміну в межах даного дослідження є одним з найважливіших завдань, оскільки від неї залежить точність розуміння в професійному спілкуванні.

Юридична термінологія англійської мови є унікальним об'єктом дослідження, враховуючи те, що характеризується великою різноманітністю сфер застосування у порівнянні з іншими терміносистемами.

Дослідження англомовної юридичної термінології має велике значення не тільки в теоретичному, але і в практичному плані.

Зважаючи на те, що між правниками, судоустроєм та іншими суб'єктами англійської терміносистеми поширене вживання юридичних термінів, останнім необхідно розуміти їх походження, яке складає багатовікове становлення такої юридичної термінології.

Особливого значення в період поглиблення інтеграції країн та міжнародних зв'язків набуває функціонування юридичної термінології

у поєднанні з термінологією правознавчих актів, зокрема в юридичних документах, угодах, працях, які містять певні юридичні рекомендації, вимоги та положення.

Процеси термінологічної міграції юридичних термінів в юридичний дискурс поширюється, що пов'язано передусім з посиленням впливу правознавчих структур на діяльність у сфері юриспруденції.

Окрім того, етимологічний аналіз англійської юридичної термінології показав, що більше половини його словникового запасу складається із запозичених слів та словосполучень, що складають основу сучасної юридичної термінології в англійській мові. Цей аналіз висвітлює основні джерела запозичення в системі англійської юридичної термінології, дає можливість не лише розглянути його мовне походження, а й показати соціальний розвиток у певному вигляді історичного масштабу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алтицева Л. Ю. Аналітична деривація як спосіб творення термінів. *Термінологічні читання*. [Тези]. К., 1991. С. 86–89.
2. Амосова Н. Н. Этимологические основы словарного состава современного английского языка. Москва : Просвещение, 1956. 71 с.
3. Английский язык для студентов-юристов : Под ред. Артамоновой Л. С. [учеб. пособие] М.: ЮРКНИГА, 2006. 176 с.
4. Аракин В. Д. Очерки по истории английского языка: пособие для преподавателей английского языка. М. : Учпедгиз, 1955. 345 с.
5. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка : [учеб. пособие. 2-е изд., перераб.]. М. : ФЛИНТА : Наука, 2012. 376 с.
6. Артикуца Н. В. Основи вчення про юридичний термін і юридичну термінологію. *Українська термінологія і сучасність* : [зб. наук. праць]. К. : КНЕУ, 2005. № 6. С. 38-89.
7. Ахтерова О.А., Иваненко Т.В. Латинский язык и основы юридической терминологии. М.: Юрист, 1998. 304 с.
8. Бабичев Н.П., Боровский Я.М. Словарь латинских крылатых слов. М. 1988. 784 с.
9. Вакулик І. І. Римське право в латиномовній термінології : [методичний посібник]. Київ : Видавничий центр НУБП України, 2010. 140 с.
10. Васюченко Г. А. Історія англійської мови. Дніпропетровськ : Вид-во ДАУБП, 2001. 214 с.
11. Вербенец М. Б. Юридична термінологія української мови: історія становлення і функціонування: [Автореф. дис. канд. філол. наук]. К., 2004. 15 с.
12. Волкова И. Н. Стандартизация научно-технической терминологии. М.: Прогресс, 1984. 286 с.

13. Герекаев А. В. Юридическая терминология в Российском публичном праве: проблемы применения и совершенствования: [дис. канд. филол. наук]. М., 2004. 172 с.

14. Глинская Н.П. Юридическая терминология в разных функциональных стилях английской речи : [автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. филол. наук : 10.02.04]. Москва, 2002. 24 с.

15. Гумовська І.М. Аспекти взаємодії юридичної та економічної термінологіки. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2017. Вип. 67. С. 96-99.

16. Зуева И. В. Особенности употребления английской юридической терминологии [Электронный ресурс] / Пятигорский государственный университет. 2010. Режим доступа: http://www.pglu.ru/lib/publications/University_Reading/2010/VII/uch_2010_VII_00024.pdf.

17. Кангожаева Р.Б. Проблемы перевода юридических терминов. *Вестник КазНУ. Серия филологическая. № 8. А., 2007. С. 82-87.*

18. Канделаки Т.Л. Семантика и мотивированность терминов. М.: Наука, 1977. 308 с.

19. Керимов Д. А. Язык, стиль и логика нормативных актов. Законодательная техника. М., 2000. 184 с.

20. Кияк Т. Р. Лингвистические аспекты терминоведения. К., 1989. 103 с.

21. Коваленко А.Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. К.: «Фірма «ІНКОС», 2002. 132 с.

22. Комарова Р. И. Терминосистема подъязыка эвристики (на мат. англ. яз.): [Автореф. дис. канд. филол. наук]. Одесса, 1991. 17 с.

23. Куликова Э. Г. Норма в лингвистике и паралингвистике: [дис. ... д-ра филол. наук]. Краснодар, 2004. 357 с.

24. Левковская К.А. Теория слова, принципы построения и аспекты изучения лексического материала. М.: Просвещение, 1962. 228 с.

25. Лотте Д.С. Основы построения научно-технической терминологии. М.: Наука, 1961. 365 с.
26. Льюис К. И. Модусы значения. *Семиотика: антология* : [сост. Ю. С. Степанов]. М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2001. С. 227-241.
27. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови: [Підручник для ін-тів і фак. іноз. мов]. Харків: Основа, 1993. 256 с.
28. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство. Львів: Світ, 1994. 216 с.
29. Реформатский А. А. Термин как член лексической системы языка. *Проблемы структурной лингвистики*. М.: Наука, 1967. С. 47-51.
30. Реформатский А. А. Что такое термин и терминология. *Вопросы терминологии*. М., 1961. С. 46–55.
31. Саркисянц В. Р. Лексикографическая репрезентация англоязычной юридической лексики. *Язык и право: актуальные проблемы взаимодействия: материалы Международной научно-практической конференции*. Ростов н/Д, 2011. С. 78-84.
32. Скорина, Л.П., Чуракова, Л.П. Латинский язык для юристов : [Учебное пособие / под ред. Семчинского С.В. 4-е изд. испр.]. М.: Новое знание, 2002. 448 с.
33. Солдатова А.А. Переводческие трансформации юридических текстов. *Вестник МГОУ. Лингвистика*. М., 2010. № 5. С. 63-65.
34. Суперанская А. В., Подольская Н. В., Васильева Н. В. Общая терминология : Вопросы теории. М. : Наука, 1989. 246 с.
35. Ткачева Л. Б. Основные закономерности английской терминологии. Томск: Изд-во Том. ун-та, 1987. 200 с.
36. Усова Т. В. Когнитивно-дискурсивные особенности англоязычной юридической терминологии : [дис. ... канд. филол. наук]. Москва, 2009. 191 с.

37. Хижняк С. П. Англо-американская и русская терминология права : *Социолингвистический аспект возникновения и развития* : [учебное пособие]. Саратов : СГАП, 1997. 78 с.
38. Ходаковська О. О. Специфіка англомовного дискурсу та особливості його переклад. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2014. № 10 С. 164-167.
39. Циткіна Ф. О. Термінологія й переклад. Львів : ВЛІ. 1988. 35 с.
40. Черкаев А. В. Юридическая терминология в Российском публичном праве: проблемы применения и совершенствования: [дис. канд. филол. наук]. М., 2004. 172 с.
41. Шило В. В. Генеза словотвірних іменникових парадигм в англійській мові (на матеріалі французьких правових запозичень). *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. [Зб. наук. праць]. К.: КНЛУ, 2004. Вип. 12. С. 247–253.
42. Шило В. В. Генезис і становлення англійської правничої та адміністративної термінології . *Вісник Львівського університету. Сер. Іноземні мови*. Львів: ЛНУ, 2003. Вип.11. С. 126–136.
43. Шило В. В. Генезисні особливості термінологічних запозичень XI – XIV століть у правовій терміносистемі англійської мови. *Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Соціокультурні аспекти навчання іноземних мов»*. Тернопіль: ТДПУ, 2004. С. 95-96.
44. Шило В. В. Семантична кореляція французьких запозичень та їхніх похідних в англійській мові. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики.*: [Зб. наук. праць]. К.: КНЛУ, 2004. Вип. 5. С. 103-111.
45. Шило В. В. Словоскладання крізь призму словотвірної парадигми (на матеріалі французьких правових запозичень XIII – XVIII ст.). *Матеріали міжнародної наукової конференції «Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес»*. Чернівці: Рута, 2004. С. 298–300.

46. Шило В. В. Словотворча активність французьких основ у похідних іменниках англійської мови. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. [Зб. наук. праць]. К.: КНЛУ, 2003. Вип. 9. С. 422 – 430.

47. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана. Т. 6: Т–Я. 2004. 768 с.

48. Яцишин Н. П. Юридична термінологія як спеціалізована система правових понять. *Термінологічний вісник*. 2013, № 2(2). С. 100-103.

49. Adamson J. *Basic Law and the Legal Environment of Business*. Chicago: Irwin, 1995. 630 p.

50. Baugh A. C. *A History of the English Language*, 6 th edn. / Baugh A. C. and Cable T. London and New York : Routledge, 2013. 446 p.

51. Brinton J., Arnovick L. *The English Language: A Linguistic History*. Oxford : Oxford University Press, 2017. 640 p.

52. Francis J. *Management of Investments*. New York: McGraw. Hill, Inc., 1988. 806 p.

53. Hogg R. M. *A History of the English language*. New York : Cambridge University Press, 2006. 495 p.

54. Kastovsky D. *Semantics and vocabulary*. In: Richard M. Hogg (Ed.): *The Cambridge History of the English Language. Volume1. From the beginning to 1066* / D. Kastovsky. Cambridge : Cambridge University Press, 1992. P. 290-407.

55. Kielar B. *Language of the Law in the Aspect of Translation*. Warsaw : Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 1977. 232 p.

56. Makarchuk V.S. *Zagalna istoriia derzhavy i prava zarubizhnykh krain* / V.S. Makarchuk. K.: Ataka, 2006. 680 s.

57. *Manual of Canadian Business Law*. Toronto, 1987. 295 p.

58. *Newsweek (the International newsmagazine)*. Switzerland, 10.05.1999.

59. Sarcevic S. *New Approach to Legal Translation*. The Hague, London, Boston: Kluwer 1997.

60. Serjeantson M. S. A History of Foreign Words in English. New York : Published by E. P. Dutton & Co., 1936. 364 p.
61. Simpson A.W.B. The Common Law and Legal Theory (Oxford Essays in Jurisprudence) / A.W. B. Simpson. Oxford : Clarendon Press, 1973. 432 p.
62. Stephen A. The Development of Law in Britain. Oxford : Oxford University Press, 2019. 624 p.
63. Tamm D. Roman Law and European Legal History. Copenhagen: DJOF Publishing 1997, p. 191.
64. Wright S. A Community That Can Communicate? The Linguistic Factor in European Integration. — Whose Europe? The Turn Towards Democracy. Oxford: Blackwell 1999, pp. 79–103.
65. Лингвистический энциклопедический словарь (ЛЭС) / Гл. ред. В. Н. Ярцева. М.: Сов. энциклопедия, 1990. 683 с.
66. A Dictionary of Law. *Sixth edition*. Edited by Elizabeth A. Martin, Jonathan Law. Oxford University Press, 2006.
67. A Dictionary of Modern Legal Usage (DMLU) / (*Oxford Dictionary of Modern Legal Usage* / Bryan A. Garner, 2004.
68. Duhaime's Law Dictionary [Электронный ресурс]. URL: <http://www.duhaime.org/LegalDictionary.aspx> (дата обращения: 02.09.2017).
69. Exitus — Black's Law Dictionary by H. C. Black. 6th edition. by the publisher's editorial staff; J. R. Nolan et al. (eds). St. Paul, Minnesota: West Group 1998. p. 574.
70. Giffs S. H. Barron's Law Dictionary. New York : Barron's Educational Series. 2010. 640 p.
71. Oxford Wordpower Dictionary, 4th Edition Pack. Oxford University Press : Джо Тернбулл, 2006. 823 p.
72. Thomas K. Dictionary of Legal Terms. New York : Barron's Educational Series, 2011. 652 p.